

ОТЧИТАНЕ НА ДДС

„Ако печеленето на пари е смелост, а опазването им мъдрост, то уелото им използване е изкуство.“

Бертолд Ауербах

1. СЪЩНОСТ НА ДДС

Данъкът върху добавената стойност се въвежда в практиката като свършена форма на данъка върху оборота.

Въведен през 1954г. от френския икономист Морис Лоре, изпълнителен директор на френската данъчна администрация.

В Европейската общност е въведен на 11 април 1967г. с т.н. първа директива.

Характеризирането в определена степен на данъчното облагане върху стоките и услугите е необходимо с цел постигането на две от европейските свободи – свободно движение на стоки и услуги, заложено в Договора за създаване на ЕС.

В българската данъчна система, ДДС е въведен от 01.04.1994г. През годините той е многократно променян и усъвършенстван. С приемането на Република България в ЕС (01.01.2007г.)¹ настъпиха съществени изменения в прилагане на данъка.

¹ Закон за ДДС, ДВ бр.63/4.08.2006г., последно изменение ДВ бр. 95/1.12.2009г.

Новият ЗДДС и ППЗДДС ще се прилагат в рамките на цялото икономическо пространство на ЕС, от което Република България е вече неразделна част.

По своята същност ДДС е косвен данък, включва се в цената на стоките и услугите т.е. плаща се от потребителите, а се внася в бюджета от регистрираните по него субекти.

Регистрирането по закона е задължително и по избор. Задължението възниква при натрупване на облагаем оборот от 50000лв. за период не по-дълъг от последните 12 месеца преди текущия, а доброволното, когато не са на лице условията за задължителната регистрация, както и по инициатива на органа по приходите. Дерегистрацията се извършва по инициатива на регистрираното лице или на органа по приходите.

Данъчната основа е стойността на доставената стока или услуга увеличена с такси дължими на доставчика, субсидии и финансирания пряко, свързани с доставката, както и съпътстващи разходи, които се извършват от доставчика или за негова сметка като транспорт, опаковка, застраховка, комисионни.

Данъчната ставка у нас е 20%.

Данъчен кредит – е начисления данък в полза на регистрираното лице за получена от него стока или услуга по облагаема доставка или за осъществяване на внос на стоки в рамките на данъчния период (който е едномесечен). Платеният от субекта данък се приспада от сумата на начисления от него (в случаите когато се явява доставчик). Разликата между платения и начисления в края на данъчния период може да бъде данък за възстановяване или за внасяне. сроковете на внасяне и възстановяване са регламентирани със закона и правилника за прилагането му.

2. ДОКУМЕНТИ ЗА ОТЧИТАНЕ НА ДДС.

Информационното осигуряване на данъка на ниво фирма се базира на данъчни и счетоводни документи.

Данъчните включват:

1. Фактура.
2. Известие към фактура (дебитно и кредитно).
3. Протокол.

Данъчните документи се издават от регистрираното лице – доставчик в срок от 5 дни от датата на възникване или изменение на данъчното събитие.

С дебитното известие се отразява увеличението на данъчната основа на документирана преди това с фактура облагаема сделка, а с кредитното се намалява данъчната основа.

Протоколът се ползва в случаите, когато:

- доставчикът на сделката е лице, което не е установено на територията на Република България;
- лицето е придобиващо при тристранна операция;
- лицето е получател по доставка на инвестиционно злато.

Счетоводните документи включват:

- касова бележка (фискален бон), която е документ за регистриране доставката на стоки или услуги в търговския обект, където се плаща в брой, с чек, ваучер, дебитна или кредитна карта.
- отчетни регистри – дневник за покупките и дневник за доставките.

Други документи:

- митническа декларация – писмен митнически документ, удостоверяващ съответното митническо оформление, в който се нанася начисленият и събран ДДС.

3. СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ НА ДДС.

Регистрираните по ДДС лица водят определена документация (както беше посочено в т.2) в съответствие с изискванията на Закона за счетоводството, Закона за данъка върху добавената стойност и правилника за прилагането му.

Начисляването в предприятието на ДДС за покупките и продажбите поражда разчетни отношения с бюджета, те се отчитат чрез сметка 453 Разчет за данък върху добавената стойност. Към тази сметка се водят аналитични сметки с четирицифрен знак :

4531	Начислен ДДС за покупките
4532	Начислен ДДС за продажбите
4538	Данък за възстановяване
4539	Данък за внасяне

Сметка 4531 е активна, дебитира се при покупка на активи, а се кредитира със сумата на данъчния кредит, който подлежи на приспадане от начисления ДДС за продажбите.

Сметка 4532 е активно – пасивна, при прихващането на данъчния кредит тя се дебитира, а когато данъчния кредит е по-голям от задълженията към бюджета за ДДС т.е дебитният оборот на сметката е по-голям от кредитния тя придобива качеството на пасивна.

Сметка 4538 е активна. тя се дебитира с данъчния кредит като вземане от бюджета, а при възстановяване се кредитира.

Сметка 4539 Данък за внасяне е пасивна сметка. Тя се кредитира с превишението на данъка за продажбите над данъчния кредит, което предприятието има право, а се дебитира при внасянето на данъка в бюджета.

- Отчитане на ДДС от регистрирано лице, което извършва само облагаеми сделки

Основни счетоводни статии по отчитането на ДДС, са:

1. Доставки на активи и услуги от страната
  - Д-т с/ка* гр.20 Дълготрайни материални активи или
  - зр.*21 Нематериални активи
  - 30 Материали, продукция и стоки
  - 27 Дълготрайни биологични активи
  - 60 Разходи по икономически елементи
  - Д-т* 4531 Начислен данък за покупките
  - К-т* гр.40 Доставчици

2. За доставки на активи и услуги от внос с право на данъчен кредит се съставят следните счетоводни статии:
  - а) с покупната цена, по оригинална фактура придружаваща пратката
    - Д-т* гр.20 Дълготрайни материални активи
    - респ.* гр.21 Нематериални активи
    - 30 Материали, продукция и стоки
    - 27 Дълготрайни биологични активи
    - 60 Разходи по икономически елементи
    - К-т* гр.40 Доставчици

  - б) с начислените мита, акцизи, такса опаковки и др. по митническа декларация
    - Д-т* гр.20 Дълготрайни материални активи
    - респ.* гр.21 Нематериални активи
    - 30 Материали, продукция и стоки
    - 27 Дълготрайни биологични активи
    - 60 Разходи по икономически елементи
    - К-т* 457 Разчети с митници

  - в) с начисления ДДС по митническа декларация

- Д-т* 4531 Начислен данък за покупките
К-т 457 Разчети с митници
3. Непризнат данъчен кредит при покупката на активи и услуги
Д-т 609 Други разходи
К-т 4531 Начислен данък за покупките
4. Продажба на продукция, стоки и услуги
Д-т с/ки от група 41 Клиенти
К-т 701 Приходи от продажби на продукция
К-т 702 Приходи от продажби на стоки
К-т 703 Приходи от продажби на услуги
К-т 4532 Начислен данък за продажбите
5. Продажба на материали
Д-т гр.41 Клиенти
К-т 707 Приходи от продажби на материали
К-т 4532 Начислен данък за продажбите
6. Продажби на дълготрайни материални и нематериални активи.
Д-т гр.41 Клиенти
К-т 706 Приходи от продажби на дълготрайни активи
К-т 4532 Начислен данък за продажбите
7. Липси и брак на материални активи за сметка на подотчетното лице
Д-т 441 Вземания от липси и надчети
К-т 4532 Начислен данък за продажбите

8. Предоставени безвъзмездни сделки с активи и услуги
Д-т 609 Други разходи
К-т 4532 Начислен данък за продажбите

9. Предоставени активи и услуги за представителни мероприятия
Д-т 609 Други разходи
К-т 4532 Начислен данък за продажбите

10. При deregистрация се начислява ДДС върху наличните дълготрайни материални и нематериални активи както и върху краткотрайните материални активи
Д-т 609 Други разходи
К-т 4532 Начислен данък за продажбите

- Отчитане на данъка от регистрирано лице, което извършва облагаеми и освободени сделки

Счетоводният проблем се свежда до определяне на сумата на данъчния кредит за доставените активи и услуги

1. Когато предварително е известно, че доставените активи и услуги ще се използват само за необлагаеми сделки, начисленият данък се осчетоводява:
Д-т 609 Други разходи
К-т гр.40 Доставчици

2. Когато впоследствие се установи, че една част от горните активи и услуги са използвани и за облагаеми сделки, полаганият се данък се осчетоводява:
Д-т 4531 Начислен данък за покупките
К-т 709 Други приходи от дейността

3. Осчетоводеният по дебита на с/ка 4531 Начислен данък за покупките за активи и услуги, които са ползвани както за облагаеми, така и за необлагаеми сделки, се разпределя между предприятието и бюджета, като се съставя счетоводната статия:

Д-т 4532 Начислен данък за продажбите

Д-т 609 Други разходи

К-т 4531 Начислен данък за покупките

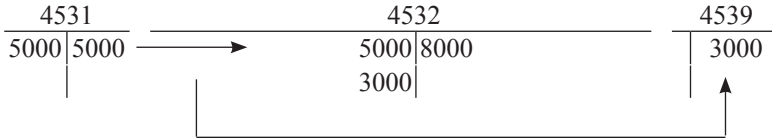
- **Отчитане на данъка в края на данъчния период**

В края на данъчния период (месеца) се извършва приключване на сметки:

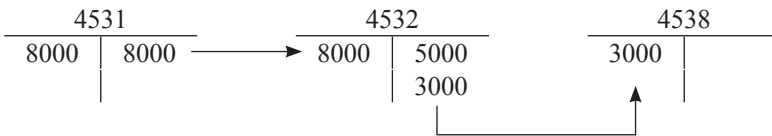
4531 Начислен данък за покупките и

4532 Начислен данък за продажбите

Счетоводните статии са:

<i>Д-т</i>	4532	-5000	<i>Д-т</i>	4532	-3000
	<i>К-т</i>	4531		<i>К-т</i>	4539
		-5000			-3000

<i>Д-т</i>	4532	-8000	<i>Д-т</i>	4538	-3000
	<i>К-т</i>	4531		<i>К-т</i>	4532
		-8000			-3000

1. Приключване на с/ка 4531 Начислен Данък за покупките
Д-т 4532 Начислен данък за продажбите
К-т 4531 Начислен данък за покупките

2. Приключване на с/ка 4532 Начислен данък за продажбите
а) при кредитно салдо
Д-т 4532 Начислен данък за продажбите
К-т 4539 Данък за внасяне

б) при дебитно салдо
Д-т 4538 Данък за възстановяване
К-т 4532 Начислен данък за продажбите

3. Приключване на сметка 4539 Данък за внасяне. Обикновено това става, като се преведе на бюджета дължимата сума.
Д-т 4539 Данък за внасяне
К-т 503 Разплащателна сметка

4. Приключване на с/ка 4538 Данък за възстановяване. Данъкът се възстановява, като се получат съответните сума от бюджета, с решение на данъчните органи се прихващат от други задължения към бюджета или при приспадане от следващ данъчен период:
Д-т 503 Разплащателна сметка
Д-т гр.45 Разчети с бюджета и с ведомства
Д-т 4539 Данък за внасяне
К-т 4538 Данък за възстановяване

4. СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ НА МИТО И АКЦИЗ

При внос се плаща мито, митнически такси и др. митнически сборове. За отчитане разчетите с митниците се ползва сметка 457 разчети с митници – пасивна.

При начисляване на митото

Д-т гр.20, 30, гр.60 (при внос на услуги)

К-т 457 Разчети с митници

Внасяне на митото

Д-т 457 Разчети с митници

К-т гр.50

По същия начин се извършва и отчитането на акциза, като в случая се ползва сметка 456 Разчети за акцизи.

Митото, митническите такси и акциза се включват в цената на придобиване.

5. СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА ЛИХВИТЕ, ПРИ НАРУШЕНИ СРОКОВЕ

Плащането на данъци, такси и други държавни вземания има определен срок, който като се наруши се плащат лихви. Сумата се определя по основния лихвен процент за периода плюс 10 пункта. За всеки просрочен ден се изплаща 1/360 от тази сума изчислена за годишен период плюс 0.05 на сто².

При начисляване на лихвата

Д-т 621 Разходи за лихви

К-т 459 Други разчети с бюджета и с ведомства

² Закон за лихвите върху данъци, такси и др. подобни държавни вземания, ДВ бр.*

При изплащане на лихвата

Д-т 459 Други разчети с бюджета и с ведомства

К-т гр.50

КЛЮЧОВИ ДУМИ:

Косвен данък – плащецът и вносителят на данъка са два различни субекта.

Данъчна основа – стойността на доставената стока или извършена услуга (включваща фактурната стойност и други присъщи разходи (транспорт, комисионни и др.).

Данъчен кредит – изплатеният от регистрираното лице данък за получената от него стока или услуга⁷

ЛИТЕРАТУРА:

1. Закон за ДДС.
2. Правилник за приложение на ЗДДС.